

Kuolemanjälkeisistä olotiloista

Muistiinpanoja neljästä Pekka Ervastian esitelmästä
10.6.1919

Kalma

(Kuolemanjälkeisistä olotiloista I)

Me ihmiset olemme kuolemattomia henkiolentoja, jotka olemme ottaneet asuntomme tämän maan päällä näkyvään ruumiiseen, mutta ruumiimme jätettyämme vaellamme näkymättömässä maailmassa monenlaisia kohtaloita kokien, kunnes toimimme omana itsenämme henkiolentoina. Sitten palaamme tänne maan päälle. Me vaellamme syntymästä syntymään, kehitymme siihen saakka, kunnes olemme täydellisesti tajunneet ja täydellisesti todella tiedämme, että olemme henkiolentoina kuolemattomia.

Maailman pyhissä kirjoissa ja pyhissä symboleissa puhutaan, niinkuin kaikki tiedämme, suuresta sodasta, suuresta taistelusta ja taistelukentästä, ja vaikka nämä kertomukset ovat puetut historialliseen muotoon, niin että saattaa olla mahdollista, että asiat ovat fyysisesti tapahtuneet siihen suuntaan, kuin on vanhoissa kirjoissa kerrottu, niin samalla tiedämme, että niitä tulkitaan mystillisesti siten, että se suuri taistelukenttä ja sota, joista puhutaan, ovat samalla vertauskuvallisia ja tarkoittavat näkymättömän maailman asioita. Me olemme kuulleet mainittavan, että teosofisessa liikkeessä ensin Madame Blavatsky, sitten Annie Besant, C. W. Leadbeater ja Rudolf Steiner ovat kuuluttaneet sen vanhan totuuden, että nämä tapaukset, suuri sota ja taistelukenttä, tarkoittavat sielullisia asioita. Kertomus suuresta sodasta tarkoittaa sotaa, jota käydään ihmisen sielussa. Ihmisen sielussa on suuri sotakenttä, ja siellä käydään suurta sotaa valkoisten ja pimeiden voimien välillä.

Olemme myös kuulleet siihen suuntaan puhuttavan viime vuosina, tämän maailmansodan aikana, että taistelu kuvaa sitä seikkaa, että on olemassa näkymätön maailma, jossa samoin käydään merkillistä suurta taistelua erityisten olentojen, erityisten suurten sotajoukkojen välillä. Sanotaan, että ensiksi on siis fyysinen sota, toiseksi sielullis-psykologinen sota ja että kolmanneksi kuvaus on realistinen esitys todellisista taisteluista näkymättömässä maailmassa, taistelusta, jota silloin käydään erilaisten taivaallisten sotajoukkojen välillä, valkoisten ja mustien välillä. Ja kun olemme tällä tavoin kuulleet selitettävän, niin olemme voineet johtua sellaiseen käsitykseen tämän maailmansodan aikana, että näkymättömässä maailmassa todella on käymässä sota erilaisten joukkojen välillä, sota, joka puolestaan on heijastunut tähän näkyvään maailmaan ja on saanut ilmauksensa maailmansodassa.

Olen jo ennen lausunut tästä vähän eroavan käsityskannan. Minusta on liian uhkarohkeata ajatella, että näkymättömissä maailmoissa käydään suurta sotaa eri joukkojen välillä, ja että taisteluvoima lähtee näkymättömästä maailmasta, jossa toisella puolella ovat suuret, taivaalliset, valkoiset voimat ja toisella puolella mustat voimat. Tämä on suuri sota. He sotivat, ehkä haavoittuvatkin; ja tämä sitten heijastuu näkyvään maailmaan.

Tästä olen vähän eri mieltä, sillä jos lähtisimme näkymättömään maailmaan, niin emme näkisi tällaisia sotivia joukkoja. Me emme näkisi taistelua ollenkaan. Jos tällä tavoin, historiallis-objektiivisesti koetamme katsoa näkymätöntä maailmaa, niin huomaamme, että sellaista taistelua ei käydä. Jos meidän silmämme on auki, niin huomaamme kyllä suuria taivaallisia joukkoja, mutta ne eivät ollenkaan taistele; ne eivät ollenkaan kamppaile toistensa kanssa. Me näkisimme, että ne ovat vain liikkeessä. Ei voi myöskään sanoa, että ne ovat hiljaa, vaan ne ovat aina liikkeessä näkymättömässä maailmassa. On kuin taivaalliset olennot olisivat yhdensuuntaisessa liikkeessä, tanssisivat sfäärien soiton mukaan. He ovat yhdensuuntaisessa

liikkeessä, tanssivat, soittavat, ja laulavat mitä ihanimpia lauluja, mutta eivät taistele. Jos koetamme katsoa heidän maailmaansa, niin huomaamme, että he ovat täynnä sopusointua, autuutta ja rauhaa.

Kun katsomme tarkemmin, niin huomaamme, että siellä on toisiakin joukkoja, joita sanomme mustiksi joukoiksi. Nekin ovat liikkeessä, ja mitä näemme? Me näemme, että ne koettavat yhdessä hyökätä noita toisia joukkoja vastaan. Nuo suuret mustat, helvetilliset joukot ovat kuin alituudessa hyökkäyksessä valkoisia vastaan, – mutta valkoisia se ei lainkaan liikuta.

Jos koetamme tuntea, miltä tuo valkoisten elämä tuntuu, niin huomaamme, että on kuin valkoiset seisoisivat lujana muurina, tai kiertäisivät yhdessä joukossa, niin että persoonalliset olennot haihtuisivat, mutta kaikkialla olisi terävät peitset tai paljastetut miekat, jotka heitä suojaavat niin, että kun mustat hyökkäävät heitä vastaan, niin he eivät voi mitään, vaan itsestään lankeavat pois. Voi sanoa, että tällaista taistelua on näkymättömässä maailmassa, että tällaista taistelua on aina olemassa, niin kauas kuin vain menemme näkymättömään maailmaan, – on olemassa henkien taistelua. Se taistelu voi olla rajuakin. – Silloin kun maailmassa on sota – näinä vuosina – on huomattu tämän laatuista taistelua.

Kun siis kuvataan, että näkymättömässä maailmassa on taistelua eri joukkojen välillä, on pidettävä mielessä, että nuo valkoiset eivät taistele, ja että mustatkaan joukot eivät taistele itsetietoisesti, niin että ne tuntuivat: »tuossa on vastassa joukko, joka pitää voittoa»; – vaan se on kuin rajua intohimoa. Se ei ole kuin sota, jota käydään kahden valtion välillä. Mutta tämä on sääntö, jonka avulla ymmärrämme uudella tavoin taistelua näkymättömässä maailmassa.

Jos me menemme inhimillisinä olentoina, jotka itse elämme näkymättömässä maailmassa, ja jotka itse olemme ottaneet osaa näkymättömän maailman elämään, jos inhimillisinä olentoina lähestymme näkymättömää maailmaa, niin taistelun kulku saa

uuden sisällön, – ja me ymmärrämme, että sitä uutta taistelua, jota näin kuvataan, käydäänkin ihmisen sisällä. Silloin huomaamme sen merkillisen seikan, että ihmisen inhimillinen sielu on taistelukenttä. Jos me siis menemme näkymättömään maailmaan elävänä ihmisenä, ja tajunnassa yhdymme siellä elävien ihmisten tajuntaan ja kuolleiden vainajien tajuntaan, niin että voi katsoa asioita inhimilliseltä näkökannalta, niin huomaamme, että ihmisen sielu ja ihmisten sielut yhdessä tarjoutuvat suureksi, merkilliseksi taistelukentäksi, jossa käydään taistelua näkymättömän maailman voimia ja olentoja vastaan. Ihmissielun tajunta on suuri taistelukenttä, johon pyrkivät sisään alemmat ja ylemmät voimat. Ja kun silloin taistelua näiden voimien kesken objektiivisesti kuvaa, niin on, kuin nämä suuret olentojoukot hyökkäisivät toisiaan vastaan ja taistelisivat, ja olisi kysymys elämästä ja kuolemasta. Tämä taistelu ihmisen sielussa heijastuu sotana ja suurina mullistuksina fyysisen, näkyvään maailmaan.

Kun tahdomme tutkia ihmisen sielua ja kun tahdomme päästä käsittämään sitä maailmaa, missä ihmisen sielu on, millä tavoin ihmisen sielu voi kehittyä, ja mistä kohdasta se voi mennä eteenpäin, ja kun täten tunnemme itsemme ja toiset, niin silloin meidän itse asiassa on päästävä selville juuri niistä eri voimista, jotka pyrkivät taistelemaan ihmisen sielussa, juuri niistä joukkokunnista, jotka pyrkivät ottamaan ihmisen sielun ja ihmiskunnan sielun taistelukentäksi. Sentähden on välttämätöntä, että pääsemme jonkinlaiseen käsitykseen niistä valtakunnista ja joukkokunnista, jotka esiintyvät näkymättömässä maailmassa, sekä meidän suhteestamme niihin.

Meidän tulee huomata, niinkuin ehkä jokainen on itsestään huomannut, että ihmisen sisällä on kaksi voimaa, niinkuin *Goethe* sanoo, – ihmisessä on kaksi sielua, joista toinen vetää alaspäin ja toinen vetää ylöspäin. Se on niin vanha lause, että sitä ei tarvitse edes perustella. Ihminen kuulee siis kahdenlaatuisia ääniä, hänen

sielussaan on kahdenlaiset voimat vaikuttamassa, joista toisia voi sanoa mustiksi ja pahoiksi, toisia valkoisiksi ja hyviksi.

Kun me tutkimme ihmistä, niin voimme huomata, että hän on näiden voimien vaikutuksen alainen. Hän voi olla mustien voimien vaikutuksen alainen, vaikka paha voi pukeutua niin hienoon muotoon, että ihminen ei huomaa, että se on mustaa, paha ja itsekästä. – Voi myös huomata, että ihmisessä on omantunnon ääni vaikuttamassa, ja hän voi hetkittäin olla hyvä.

Tämä auttaa meitä ymmärtämään, että tässä ei ole kysymys ainoastaan psyykkisistä voimista ihmisessä itsessään, ei erilaisista ruumiista ihmisessä itsessään, ei ainoastaan ihmisen näkymättömien periaatteiden vaatimuksista, vaan tässä on kysymys ulkopuolisista, henkisistä tajuntajoukoista, jotka ihmisessä vaikuttavat. Uskonnoissa on puhuttu perkeleellisistä ja jumalallisista voimista. Kaikki ne koettavat vaikuttaa, ja ihminen on niiden keskellä. Toiset ovat mustia ja pahoja, toiset valkoisia ja ylöspäin vetäviä. Sentähden, että ihminen on henkimaailman keskellä, sentähden ne äänet, jotka puhuvat hänen sisässään, eivät ole ainoastaan häntä itseään, eivät lähde hänen sielunsa olemuksesta, vaan ovat hänen ulkopuoleltaan lähteviä voimia, jotka antavat tukea hänen omille vaistolleen ja haluilleen. Ne antavat voimaa, ja sentähden himon ääni vaikuttaa voimakkaammin, että se on saanut tukea, sentähden että suuret kiusaajajoukot, astraaliset elementaaliolennot, puhuvat hänelle hänen sisässään.

Kun ihmisen omatunto on puhdas ja kirkas, niin se on merkinä siitä, että hänen omaantuntoonsa vaikuttavat ne suuret joukot, jotka ovat samalla kohdalla kuin hänen omatuntonsa; ne vaikuttavat hänessä omanatuntona. Meidän täytyy siis pitää mielessä, että ihminen on moninkertaisten maailmojen keskellä, että hän ei ole siitä maailmasta erotettu, vaan että niiden maailmojen elävät tajuntajoukot häneen yhtä mittaa vaikuttavat.

Me saamme tästä asiasta kiinni, jos tutkimme näkymättömän maailman asioita inhimilliseltä kannalta, jos tutkimme, mitä me

silloin olemme, mitä toiset olennot meihin vaikuttavat ja miten toiset olennot meidän tajuntaamme heijastuvat. Jos meillä on siihen vaadittavat edellytykset, niin me voimme lähteä toiseen maailmaan ja tutkia, miten se meihin vaikuttaa.

Kaikkina aikoina on koitettu tutkia ihmisen kuolemanjälkeistä elämää. Ja kun tutkimme ihmisen kuolemanjälkeistä elämää, niin koetamme nähdä ja päästä selvyyteen siitä, missä suhteessa ihminen on henkimaailmaan. Kun kuvailemme eri kuolemanjälkeisiä tiloja, niin jokainen ihminen, joka sellaisen kuvauksen kuulee, voi päästä selville suhteestaan siihen maailmaan ja missä henkimaailman osastossa hänen oma sielunsa vaeltaa, mihin joukkoon hän itse sieluna kuuluu. Ja koska elämä henkimaailmassa on kahta lajia, ja tutkimme sitä, niin ihminen voi päästä selvyyteen siitä, millä kohdalla hänen sielunsa on pahassa, ja millä kohdalla se on hyvässä.

Kaikissa okkultisissa ja teosofisissa kirjoissa ja esityksissä on puhuttu kuolemanjälkeisestä elämästä. Ja kun minä tässä tahdon antaa lyhyen kuvan siitä, niin kuvaan sitä vähän toiselta kannalta kuin tavallisesti on tehty. Tosiseikkojahan ei voi muuttaa, mutta annan toisenlaisen jaotuksen kuolemanjälkeisistä tiloista. Sitten tutkimme, millainen ihminen on näissä tiloissa, ja millaisessa tilassa minkinlainen yksilö saattaa olla.

Kun tahdomme tällä tavoin ryhtyä kuvaamaan kuolemanjälkeisiä tiloja, silloin emme saa unohtaa erästä tilaa, vaikka se ei varsinaisesti kuuluisikaan kuolemanjälkeisiin tiloihin. Päinvastoin on sängen harvinaista, että ihminen on siinä tilassa. Se on kaikista lähinnä näkyvää maailmaa ja sen elämää, mutta kuitenkin on sängen harvoja ihmisiä siinä tilassa. Useimmat ihmiset eivät siihen joudu; he nukkuvat se lävitse kulkiessaan.

Kun tarkemmin tutkimme elämää historiallisina, menneinä aikoina, niin huomaamme, että silloin suuria ihmisjoukkoja oli tässä kuolemanjälkeisessä tilassa. Mikä on tämä

kuolemanjälkeinen tila, jota ajattelemme? Se on sängen merkillinen tila, jota me voimme nimittää käyttämällä vanhaa suomalaista nimeä *kalmaksi*. Sitä voisi myös nimittää haudantakaiseksi elämäksi. Me tiedämme, että vielä tänä päivänä sanotaan, että ihminen kuoltuaan joutuu hautaan, ja lisätään, että haudassa saa nukkua. Tämä sanontatapa, että ihminen joutuu hautaan ja saa haudassa nukkua, osoittaa, että ihminen saa nukkua kulkiessaan tämän tilan lävitse. Mutta se viittaa myös siihen, että joku on kalmassa liikkeellä ja ei ole saanut nukkua. Tämä on tila, jota on kuvattu harmaaksi, ikäväksi, äärettömän kalpeaksi, äärettömän hengettömäksi. On kuin ihminen siinä tilassa ollessaan olisi ilman kykyä käyttää ruumistaan. Hänellä on kyllä ruumis. Hän itse tietää ja tuntee, että hänellä on ruumis, mutta on merkillistä, että hän ei tahdo saada silmiään auki; hän ei tahdo voida liikuttaa jalkojaan, ei käsiään, ei tahdo voida mitään kuulla. On kuin hänellä olisi hirmuinen paino päällä. Hän vähitellen raottaa silmiään, ja hän näkee, että silmien edessä on kuin harmaa harso. Kun hän katsoo sen harson lävitse, niin tämä fyysinen maailma hämöttää. Hän kuulee tämän maailman humua, mutta vaikka hän koettaa, hän ei pääse selville siitä, mitä äänet puhuvat, huutavat. Se on suuri tuskan tila, ja harvinainen nykyaikana. Ihminen oppii vähitellen liikkumaan tässä piirissä, ja hän näkee, että hänellä on ruumis, ja että hän on tässä maailmassa. Mutta häntä alkaa pelottaa ja kammottaa se, että onkin kummitus. Esimerkiksi seinä ei merkitse hänelle mitään; hän voi kulkea sen lävitse. Hän alkaa pelätä omaa itseään.

Ennen se tila oli tavallinen. Silloin voimme ymmärtää, että viisaat ihmiset olivat sillä kannalla, että tämä näkyvä elämä, jossa tämä näkyvä ruumis eli, oli todellista elämää, ja myös elämä haudassa, tuo kalman elämäkin oli todellista. Ihminen asui haudassa ja koetti mennä ulos kummittelemaan, sillä se elämä oli siksi lähellä fyysistä elämää. Vaikka se elämä oli harmaata, kolkkoa, oli se siksi lähellä meitä, että viisaat koettivat ajatella ja

keksiä keinoja, millä tavoin se saataisiin paremmaksi ja helpommaksi.

Silloin he huomasivat, että oli olemassa olentoja, jotka elävät tällaista elämää, jotka olivat tässä maailmassa ja olivat samalla näkymättömiä ja ettei tämän fyysisen maailman aineellisuus estänyt eikä vaikuttanut heihin. On olemassa olentoja, jotka ovat ihmisen kaltaisia, ovat kuin pienempää ihmisrotua, ovat kuin peikkoja, ja asuvat mielellään vuorissa.

On luonnollista, että viisaat ajattelivat: »Meidän on saatava kuolemanjälkeinen elämä sellaiseksi, että tuossa kalman tilassa oleva ihminen osaa elää niinkuin nuo peikot.» Ja he tekivät samalla liiton noiden peikkojen kanssa, noiden pienten vuoriasujainten kanssa ja kysyivät neuvoa heiltä, miten piti menetellä. He saattoivat kukaties katsoakin peikkojen elämää ja ottaa siitä oppia. Näiden viisaiden ja peikkojen yhteistyön tuloksena silloin keksittiin maagillisia seremonioita, joiden avulla viisaat elähyttivät sitä ruumista, joka ihmisellä oli kalman tilassa, tekivät sen ruumiin sellaiseksi, että ihminen osasi siinä liikkua ja toimia.

Mutta se ei vastannut tarkoitustaan, sillä se vaikutti sen, että ihmisen elämä kalmassa piteni. Joihinkin yksilöihin se suorastaan vaikutti niin, että he tullessaan elähytetyiksi tässä ruumiissa, ihastuivat peikkojen elämään, ja heistä tuli peikkoja – ei pahassa merkityksessä, mutta he mielellään viettivät tätä salaperäistä elämää ja liikkuiivat näkymättömässä maailmassa, tekivät ystävyysliittoja peikkojen kanssa, ja palvelivat peikkoja siten, että lupasivat heille ruumiinsa. Vanhat viisaat olivat sitä mieltä, että fyysistä ruumista ei saa hävittää, jos kalman elämää tahtoi pidentää, mutta sitä ei myöskään ole annettava peikoille. Fyysistä ruumista on säilytettävä erityisesti maailmassa ja tarkasti vartioitava sitä niin, että se ei häviä. Ruvettiin balsamoimaan ruumiita, että ne säilyisivät näkymättömän maailman olennoita ja voimilta, vaikka tahdottiin saada ihmisen kalman elämä niin tietoiseksi ja pitkäksi kuin mahdollista.

Sanotaan, että balsamoitiin fyysinen ruumis, jotta sitä ei voisi antaa peikkojen käytettäväksi, mutta eetteriruumis koettiin elävöittäväksi käyttövälineeksi, sillä luonnostaan ei eetteriruumis ollut organisoitu. – Kalmassa ihminen on sellaisessa tilassa, että hän ei voi päästä siitä selvyuteen, mutta kun eetteriruumis »sähköistettiin», niin se organisoitui käyttövälineeksi. Vanhoilla suomalaisilla se tuli käyttövälineeksi, jonka avulla he osasivat kummitella. Kalman elämässä ei päästy niin pitkälle, että eetteriruumista olisi voitu jollakin tavoin käyttää korkeampaan elämään. Se jäi edelleen harmaaksi, ikäväksi. Me voimme sanoa syynkin. Se, mikä saa eetteriruumiin voiman aikaan, on korkea rakkaus. Ne, jotka eivät kykene tuntemaan kristusvoimaa »voimaruumiissa», eivät saa eetteriruumistaan sellaiseksi, että he siinä saattaisivat tehdä henkistä työtä. – Sentähden vanhan ajan kansat kuvasivat kalman elämää harmaaksi, ikäväksi, toivottomaksi ja pelkäsivät kuolemaa ja sitä elämää, joka hämmötti sen takana. – Oli niin toivotonta, vaikeata, että he sitä vielä enemmän pelkäsivät.

Meidän pitää ottaa vielä huomioon erinomaisen merkillinen seikka, joka selittää erään inhimillisessä elämässä tunnetun ilmiön. Se ilmiö on mediumismi. Olemme saattaneet kysyä, minkä tähden muutamat ihmiset ovat mediumistisia, sellaisia, että heidän eetteriruumiinsa on niin rakennettu, että he voivat – usein itse sitä tietämättä – välittää näkymättömän maailman sanomia tähän näkyvään maailmaan. Ja he voivat olla jopa niin »abnormeja», että saavat aikaan näkyviä ilmiöitä. Se on kuin sairautta. He voivat myöskin päästä noiden voimien herraksi, mutta ovat aluksi kuin sairaita. Mistä on tuollainen eetteriruumiin merkillinen organisoituminen johtunut? On sanottu, että tällainen eetteriruumiin organisoituminen on johtunut siitä, että ihmisessä on epäsäännöllinen psyykinen organismi, mutta se ei johdu siitä, vaan siitä, että hänen eetteriruumiinsa on ennen ollut tällaisten maagillisten seremonioiden ja seikkojen alainen, että hän on ollut

jollakin lailla osallinen kalman elämästä, peikkojen elämästä. Hän on ollut tekemisissä luonnonhenkien, peikkojen kanssa.

Siitä johtuu mediumismi. Mediumit ovat tässä elämässä sairaalloisia ja abnormeja, kummallisia olentoja, niin että he itsekin ihmettelevät omaa kummallisuuttaan. He tuntuvat niin itsekkäiltä ja itseensä syventyneiltä. Voi huomata suorastaan, mistä se johtuu. Se johtuu siitä, että he ovat olleet tekemisissä peikkojen kanssa ja että heidän eetteriruumiinsa on käynyt sellaisten seremonioitten läpi, että se käyttöväline on organisoitu.

* * *

Manala (Kuolemanjälkeisistä olotiloista II)

Manala, tuonelan tuvat ja maallinen paratiisi

Olemme kuolemattomia henkiolentoja ja meidän täytyy osata astua alas helvettiin, ja osata kulkea läpi helvetin, emmekä saa ollenkaan ajatella niin, että me farisealaisten tavoin kiitämme Jumalaa siitä, ettemme ole sellaisia kuin ne ihmiset, jotka siellä ovat. Sillä jos sillä tavoin ajattelemme, emme ole kokeneet kaikkea. Se, joka on kaiken kokenut, ei tuomitse toisia. Päinvastoin, kun vaellamme helvetissä, niin meidän täytyy tuntea mitä suurinta sääliä, mitä suurinta myötätuntoa niitä kohtaan, jotka vaeltavat siinä, missä mekin kaikki olemme vaeltaneet. Meidän pitää tuntea sielussamme, että kaikille ihmisille on kaikki mahdollista, kaikki paha, kaikki se, mitä helvetin ihmisille on mahdollista, vaikka olisi aikaisemmin asettunut sen mahdollisuuden ulkopuolelle. Sentähden ihmisen pitää seisoa nöyränä sen edessä, ja hänen täytyy tunnustaa, että jos hän on jotakin voittanut, niin on hän sen voittanut elämän koulussa, kärsimysten,

tuskien koulussa; Jumala on meitä auttanut: Jumala on meitä valaissut.

Kalma on salaperäinen, okkultinen tila, joka on vain poikkeuksellisesti ihmisille annettu. Tämä tila on ulkopuolella varsinaisia kuolemanjälkeisiä tiloja. – Kun sitten siirrymme katsomaan näitä varsinaisia kuolemanjälkeisiä tiloja ja koetamme kuvata niitä, niin tulemme ensiksi ensimmäiseen kuolemanjälkeiseen tilaan. Se on sen laatuinen, että se kuvastuu meille mitä hirmuisimpana helvetinä. Kaikki viisaat ja vanhanajan uskonnolliset kirjat, jotka kertovat kuolemanjälkeisistä oloista, kuvaavat sitä kuumaksi paikaksi, jossa tuli palaa. Yleensä selitetään, että se on tila, joka ei ole objektiivisesti ikuinen, ei kestä ikuisesti todellisuutena. Tällä tavoin on sille annettu koko lailla selvä esitys uskonnoissa. Sitä vastoin kristinuskossa se on esitetty objektiivisesti ikuiseksi. Se totuus, joka tässä ikuisuusajatuksessa piilee, on se, että se ikuisuus tuntuu ikuisuudelta. Ja jos siinä tilassa olevilta ihmisiltä kysytään, kuinka kauan he luulevat, että heidän täytyy siellä olla, niin he vastaavat yhdestä suusta: »Me olemme ikuisesti tuomittuja; meillä ei ole mitään toivoa.»

Kun ottaa huomioon tämän seikan, että ensimmäinen varsinainen tila on tämä suorastaan helveti, niin on luonnollista, että vanhan ajan kansat kammosivat kuolemanjälkeistä elämää. Heidän silmänsä ei osannut katsoa läpi helvetin. He näkivät, että ihmiset syöksyivät sinne; ja usein vainajat, joiden kanssa ihmiset tulivat tekemisiin, valittivat elävänsä ikuisessa, loppumattomassa piinassa. Sentähden on luonnollista, että vanhat kansat kammoksivat kuolemanjälkeistä tilaa.

Tätä ensimmäistä varsinaista kuolemanjälkeistä tilaa me voimme hyvällä syyllä nimittää, kuten vanhat suomalaiset nimittivät – vaikka se nimitys voi tarkoittaa enemmänkin – *manalaksi*; se on manalatila. Se maailma, johon ihminen silloin kuoleman jälkeen joutuu, on todella maan sisässä, ihminen menee aivan kuin maan sisään. Se on ensin pimeä, se on musta. Se on

aineeltaan kuin maata, jossa hän kulkee. Se on kuin pahinta likaa ja lokaa, joka haisee erittäin pahalta, ja hän vaipuu siihen likaan ja lokaan; ja se ilma, jota hän hengittää, tuntuu raskaalta ja sitä on vaikea hengittää. On kuin se tukehduttaisi; on kuin sydän halkeaisi, kun sitä hengittää.

Ja kun hän on ollut siinä tilassa jonkin aikaa, hän alkaa vähän selvemmin nähdä, mutta hän ei pääse valoon. – Se näkeminen ei ole sellaista, että päivä koittaisi, vaan se on hämäryyttä. Se on täydellisesti maaelämään nähden suurta hämäryyttä, kuin alinomaista yötä.

Kun hän alkaa katsella ympärilleen, niin hän näkee merkillisiä asioita. Hän näkee suunnattoman joukon olentoja. Mutta mitä ihmeellisiä olentoja nämä ovatkaan? Täällä ei ole yhtään ainoata ihmistä. Mihin hän onkaan joutunut? – Hän on todella joutunut pirujen, pahojen henkien maailmaan. Mitä tämä on? Kaikki olennot, joita hän kohtaa, ovat merkillisiä olentoja. Ne ovat kuin hirviöitä, kuin eläimiä. Tuossa on sammakoita ja matelijoita, tuossa sisiliskoja ja käärmeitä, mutta ei yksikään ole maan päällä elävän olennon näköinen. Mutta jokaisessa, kun hän tarkemmin katsoo, on jotakin, joka muistuttaa ihmistä. Kun hän on hämärässä tottunut katsomaan, niin hän näkee ja hänen katseensa sattuu tuskaan ja kärsimykseen, ja siitä ilmenee, kuin siinä olisi jotakin inhimillistä, joka kärsii. Kaikki ovat näennäisesti vielä eläimiä, ja ne ovat hirmuisen näköisiä, mutta hän tietää, että ne ovatkin ihmisiä.

Ja kun hän seuraa niiden elämää, niin hän huomaa, että ne ovat suurissa ryhmissä. Tuossa on ryhmä, joka on kuin suu, suuri, ahnas suu . . . – mutta silmät ovat palavat . . . Toinen on limainen möhkäle . . . Kun sitten vielä katsoo tarkemmin, niin huomaa, että kaikkien silmät eivät olekaan inhimilliset. Silloin hän saa tietää eron – että on olentoja, joissa on inhimillinen sielu vangittu, ja että on toisia olentoja, jotka eivät ole ihmisiä, vaan tarkemmin katsottuna ovat sieluttomia; ja kuitenkin nämä sieluttomat olennot ovat kaikki käytökseltään ja esiintymisessään kuin ihmiset. Ja

vielä lähemmin tarkastaessa huomataan, että nämä sieluttomat olennot ovat ihmisten ajatusten, tunteiden ja himojen luomia. Sen erotuksen hän saa tietää näiden olentojen välillä. Hän huomaa, että nämä olennot ovat tunnettavissa selvästi eräästä piirteestä: ne ovat täynnä pahuutta; ne ovat piruja, ne ovat täynnä pahaa tahtoa. – Kun hän tahtoo asettua ihmisten tajunnan kannalle ja heitä ymmärtää, niin hän ymmärtää, että nuo olennot sieluna ollessaan ovat rakastaneet verenvuodatusta, murhaa, ovat olleet julmia eläimille, julmia ihmisille. – Siellä on ihmisiä, joilla on eläimellisiä himoja. Samoinhan me maan päällä sanomme, että ne ovat eläimellisiä himoja, – vaikka eläin on monesti paljon parempi meitä ihmisiä. Me olemme tottuneet nimittämään niitä eläimellisiksi himoiksi sentähden, että tässä inhimillisessä maailmassa himot ovat ottaneet eläimen muodon. Ei ole keksitty parempaa muotoa kuin eläimen muoto. Sanotaan, että ihmisellä on eläimen himot, kun ne ovat siinä asteessa, että ihminen ei ole osannut tehdä himojaan inhimillisiksi.

Nämä ihmiset täällä vaeltavat yhdessä. Heillä on vain yksi pyrkimys, ja se on: maan päälle! – Huomaamme, kuinka elämässä on aina pyrkimys ylöspäin. Huomaamme kuinka manalassakin on pyrkimyksiä. Siellä se on pyrkimystä maan päälle. Mitä se pyrkimys tarkoittaa? – »Me tahdomme päästä maan päälle riivaamaan eläviä ihmisiä. Tahdomme päästä elävien ihmisten yhteyteen!» Sentähden suuret joukot saattavat tulla sinne, missä vuodatetaan verta . . . , missä eletään himoissa, missä esimerkiksi juoppous rehoittaa.

Ne koettavat tarrautua eläviin ihmisiin, että saisivat pienen välähdyksen taivaasta, sillä taivas on heille himon tyydytys.

Sen tähden nuo ihmiset ryntäävät ylös manalasta. He ryntäävät kohti sellaisia ihmisiä, joissa on himoja. Jos maan päällä olevassa ihmisessä on vastaava himo, niin he ryntäävät ihmisen sisään ja koettavat saada edes hetkeksi tyydytystä. He kärsivät sanomattomia tuskia sentähden, että heidän pyrkimyksensä on tyydyttää näitä intohimoja, – mutta ne ovat

tydyttämättömiä, sillä heillä ei ole ruumista. Se kärsimys, joka on itse sielussa, se halu ja himo polttaa aikansa, himo, joka meissä voi olla jo maan päällä ollessa. Se himo on meissä kuoleman jälkeen, mutta paljon suuremmassa mitassa ja muodossa, sentähden, ettei se ole niin voimakas vaikuttaessaan fyysisen ruumiin kautta. Ihminen ei voi himoan tyydyttää, ja se tuottaa hänelle sanomattomia kärsimyksiä. Hän tuntee olevansa kadotettu, mutta hän ei tunne katumusta. Päin vastoin hän kiroaa Jumalaa, koko maailmaa, joka on antanut kaikkea tuskaa; hän kiroaa himoa, jota hän ei voi tyydyttää.

Voi sanoa, että sellainen tapaus on suhteellisen onnellinen, jos häntä ahdistaa ja seuraa hänen murhaamansa henkilö. Täytyy sanoa, että tällaisena aikana, jolloin niin monet ihmisielut ovat langenneet verenhimoon, murhaan ja joutuneet pois maan päältä, henkimaailmassa on sängen paljon asukkaita. — Voi myös sanoa, että tässä helvetissä on ihmisiä, jotka tuntevat, että he ovat tehneet paha, että he ovat ikuisesti kadotettuja. Sellainen vainaja ei ollenkaan kiros, vaan tuntee sanomatonta pelkoa ja kauhua siitä, että on niin pahasti rikkonut ja että hän on sentähden iäksi kadotettu. Hän on paremmassa tilassa. Sentähden voidaan vainajat jakaa kahteen joukkoon, joista toiset ovat täynnä kirousta ja toiset ovat täynnä kauhua omasta pahuudestaan. Kun tutkii manalan asukkaita, toteaa että siellä ei ole muita eläviä olentoja kuin ihmisiä. Teemme silloin sen sängen merkillisen havainnon, että nuo pirut, nuo perkeleet, nuo pahat henget, eivät ole muita kuin ihmisiä. Ihminen on siellä luonnostaan piru. Siellä on ihmisiä, jotka ovat kokonaan antautuneet pahan valtaan. Jos me voimme liikkua siinä maailmassa, niin voi eteemme astua naurava piru. Äänekäs nauru voi kuulua, tai nauru läpäisee kaiken. Se on ihminen, joka on antautunut niin pahan palvelukseen, että sanomme häntä mustaksi ihmiseksi. Ei ole luonnossa muuta paha olentoa kuin ihminen. Se on tämä merkillinen havainto, jonka me helvetissä teemme. Ihmisen ajatukset, sielun ajatukset ahdistavat ihmistä kuin elävin piru. Me

ovat ihmisen luomia. Luonnossa ei ole pahuutta, mutta on pahan mahdollisuus, joskin ohimenevä.

Sentähden on olemassa suuri korkea jumala, joka antaa pahan mahdollisuuden, jotta ihmisillä olisi tilaisuus tutustua pahaan, jotta he sitten voisivat myös tutustua hyvään. Hän on hyvän ja pahan tiedon puu. – On sitten olemassa toinenkin puu, joka on elämän puu. – Tuo ensin mainittu olento, hyvän ja pahan tiedon puu, on itse erinomaisen korkea ja ihana olento, mutta hän on antautunut mustan palvelukseen vain sentähden, että hän pitäisi koulua inhimillisille olennoille.

Kun sitten *manalasta* siirrymme eteenpäin tai ylöspäin kuolemanjälkeisessä elämässä, silloin joudumme tilaan, joka myös on sangen huomattava, ja sangen merkillinen sentähden, että se tila paljon muistuttaa *kalman* tilaa.

Kun vähän aikaa katsomme peitteen läpi kuolemanjälkeisen elämän tuota tilaa, niin huomaamme, että sen elämä, joskin maan päällä, paljon muistuttaa kalman tilaa vaikeudessaan, harmaudessaan ja ikävyydessään. Sitä tilaa nimitetään *tuonelan tuviksi*. Tuonelan tuvilla elämä on vielä vanhojen näkijöiden mielestä harmaata ja yksitoikkoista. Ja kun me koetamme kuvata kalman tilaa, niin me samalla ajattelemme tuonelan tupien elämää. – Me voisimme siinäkin verrata tuonelan tupien elämää kalman elämään, että myös tuonelan tuvilla ihmisen pitää kestää vaikeuksia. Se vaikeus on siinä, että hänen pitää luopua ruumiista – ja hän ei tahdo kuolla.

Ihminen on kuollut, jos hän joutuu tuonelan tuville. Tuonelan tuvilla on elämää, mutta se on harmaata. Kalmassa hänellä on jonkinlainen ruumis, mutta tuonelan tuvilla hänellä ei ole ruumista, jota saattaisi ruumiiksi sanoa. Hän on tuonelan tuvilla merkillisessä tilassa. Ihmisellä on pääsy maan päälle; hän on noussut maan alta ylös maan päälle; hän elää nyt mukana maanpäällisessä elämässä. Täällä hän saattaa olla kaikessa mukana, mutta hän on ilman ruumista.

Jos koetamme asettua sellaisen ihmisen asemaan, tilaan joka on tuonelan tuvilla, niin ymmärrämme helposti, että se tila on vaikea. Se on kyllä kevyt ja siinä suhteessa erinomainen. Hän lentää joka paikkaan aivan vapaasti. Ja kun hän itse katsoo itseään, niin silloin hän kyllä luulee näkevänsä, että hänellä on ruumis. Mutta jos katselemme häntä kalman lävitse vanhan ajan näkijöiden silmillä, niin he näkivät, että hänellä ei ole ruumista. Mutta me myös ymmärrämme, että hän saattoi kuvitella, että hänellä on ruumis. On ristiriitaista, että hän tahtoo säilyttää inhimillisen ruumiin. Ja kun hän on tuonelan tuvilla ja sanoo: »minulla on ruumis», ja kun hänellä on mielestään »ruumis», silloin hän ihastuu ja innostuu siitä, että hän on mukana maailmassa.

Kaikki pienet toimet ja halut, mitä hänellä oli ollut maan päällä, ovat kaikki hänellä edelleenkin. »Nyt pitää syödä, nyt pitää juoda, nyt pitää polttaa tupakkaa tai mennä vieraisille. Nyt on kokous, nyt on mentävä sen ja sen ihmisen luo.» – Kaikki vanhat muistot ovat edessä, ja hän lähtee niiden mukaan. Hän menee syömään, menee nukkumaan, menee vanhan tuttavän luo, menee kokoukseen. Mutta sitten tulee se merkillinen herämys, että hän huomaa, kun hän syö, juo, polttaa tupakkaa, nukkuu, puhuu, että hän on sitä kaikkea vain tekevinään. Ja kun hän ottaa ruokaa ja vie suuhunsa, niin se onkin vain harhaa; hän ei saa mitään tyydytystä. Tuossa on vanha tuttava! Hän juoksee hänen luokseen, tervehtii, mutta tuo ei häntä huomaa. Hän menee pitoihin, hän nauraa, miettii, ajattelee. Hän huomaa, mitä puhuu; suu liikkuu; hän sanoo omat ajatuksensa, mutta kukaan ei häntä kuuntele. Elämä siellä tulee todella ja läpeensä yhä toivottomammaksi, yhä ikävämmäksi. Elämä käy tuonelan tuvilla yhä vaikeammaksi.

Kalman tilassa ihminen on kuin kummitus, joka saattaa liikkua ja erinäisissä tapauksissa jopa tehdä itsensä näkyväksi, ja saattaa kummitella. Mutta täällä tuonelan tuvilla vainaja on

keskellä meidän elämäämme, vaikka hän ei saa siitä kiinni; kukaan ei tiedä hänestä mitään.

Jos hänen mielensä on kiinni jokapäiväisessä elämässä, jos hän tahtoo puhua ihmisille, jotka eivät häntä huomaa, niin on luonnollista, että hän koettaa keksiä keinoja, millä tavoin hän pääsisi kosketuksiin ihmisten kanssa. Silloin hän pyrkii kosketuksiin ennen kaikkea meedioitten ja spiritismin kanssa. Meediohan on ihminen, jonka avulla tuonelan tuvilla oleva ihmisolento voi antaa tietoa itsestään. Ihminen, joka vaeltaa tuonelan tuvilla ja koettaa ilmaista itsensä, ajautuu meedion luo. – Myöskin ne ihmiset, jotka ovat maan alla ja syöksyvät ylös, tunkeutuvat meedion luo. – Ainoastaan siinä tapauksessa, että meedio on suorastaan alhainen olento, he voivat häneen tarrautua, muussa tapauksessa ei. Tuonelan tupien asukkaat, suuret joukot, pyrkivät meedioitten luo ja pyrkivät ilmaisemaan itsensä eläville ihmisille. Heille on nautinto saada esiintyä, niinkuin on nautinto esiintyä maan päälläkin. Yhtä sivistynyt, rikas ja kunnioitettava, kuin hän oli maan päällä, on hän mielestään nytkin. Vainaja, joka spiritististä tietä koettaa ilmentää itseään, mielellään vielä suurentaa asioita, koettaa esiintyä parempana, etevämpänä vainajana. He sanovat itseään siksi ja siksi, joksikin kuuluisaksi vainajaksi ja tulevat siitä vakuuttuneiksi itsekkin. He eivät suorastaan tahdo petkuttaa, mutta voimme nähdä ja ajatella, että ennen muuta tuonelan tuvilla elämä on suorastaan harmaata; vainaja ei voi mitään tehdä. He ovat kosketuksissa elävien ihmisten kanssa; mutta on luonnollista, että he eivät osaa arvostella asioita oikein.

On ihmisiä, joiden elämän halu on sidottu kokonaan elämän pieniin seikkoihin ja pieniin esineisiin. Kaikki nämä ihmiset, jotka ovat koettaneet tehdä näkyvän elämänsä kaikin pienin, aineellisin keinoin hauskaksi, elävät nyt omituisen tyhjässä ja kolkossa tilassa. Tuo kaikki on ihmisen sielussa tuonelan tuvillakin, sillä erotuksella, että nyt tuntuvat kaikki harrastukset ikäviltä; kaikki on harmaata, ja se on luonnollisesti helvettiä. Jos

he saavat silmänsä auki niinkuin jotkut, jotka kulkevat tuossa tilassa, jos he osaisivat katsoa ympärilleen, niinkuin eräät osaavat, he havaitsisivat olevansa toisenlaisessa maailmassa, jossa on merkillisiä olentoja, puhumattakaan viisaista ihmisistä, joiden luokse he voisivat mennä kuulemaan viisauden sanoja.

Siinä maailmassa on ihania olentoja, sillä myös ihminen voi seurustella vedenneitojen, sinipiikojen ja tonttujen kanssa. Sieltä hän ihmetellen katselee tätä näkyvää elämää ja ihmisiä täällä. – Elämän tuonelan tuvilla ei tarvitse mennä hukkaan jos vainajan silmät ovat auenneet. Mutta usein vainajalla, joka on tuonelan tuvilla, on silmät kiinni.

Sitten voimme siirtyä seuraavaan kuolemanjälkeiseen tilaan, ja sitä tilaa tai elämää me voimme nimittää – *maalliseksi paratiisiksi*. Myös toisia nimityksiä voi käyttää. Spiritistin käyttävät sanaa *kesämaa*. Vainaja, joka puhuu meedion välityksellä, puhuu kesämaasta, Mutta parempi nimitys on maallinen paratiisi, sillä se kuolemanjälkeinen tila, jota tässä kuvataan, on todella kuin paratiisi. Se on maallinen paratiisi sentähden, että ihmissielulle siinä tilassa on jätetty ihmisen elämästä kaikki omat aistilliset nautinnon vaatimukset, mutta ne ovat henkevämpiä kuin tuonelan tuvilla.

On uskonnollisia ihmisiä, jotka ovat uskoneet Jumalaan ja kuuluneet johonkin uskonnolliseen lahkoon tai kirkkoon. He ovat uskonnollisia sillä tavoin, että tuo uskonnollisuus on heidän onnensa ja nautintonsa. Heidän nautintonsa on siinä, että käyvät kirkossa ja hartauskokouksissa. He nauttivat siitä, että on pyhäpäiviä, jolloin pannaan parhaat vaatteet päälle ja katsotaan, että on puhdas ja siisti. Mennään kirkkoon, istuudutaan ja kuunnellaan suurella hartaudella ja nautinnolla, kun soitetaan urkuja lauletaan. Pappi astuu saarnastuoliin, ja pitää ylevän saarnan, joka nostaa sielua. Sitten rukoillaan. Otetaan osaa herran Pyhään ehtoolliseen, laskeudutaan polvilleen ja nautitaan hänen pyhää lihaansa ja vertansa. Sitten palataan kotiin, ja on hyvä tunne siitä, että on ollut kirkossa ja palvellut Jumalaa. Se on

taiteellista ja esteettistä nautintoa. – Mutta eivät ihmiset suinkaan tahdo pettää Jumalaa.

Ajatelkaamme sitten ihmistä, joka on luonnon ystävä. Mitä se merkitsee? Hän nauttii luonnosta siten, että se nautinto vetää hänet pois muista puuhista. Hän nauttii kauniista metsästä, linnun laulusta, nauttii siitä, että aurinko paistaa ja ikäänkuin kutsuu ulos luokseen, nauttii siitä, että mukana on hyviä ystäviä, joiden kanssa voi lukea, soittaa, runoilla. – Hänkin on täynnä taiteellista nautintoa. Luonto on hänestä sitä varten olemassa, että siitä nauttii.

Ottakaamme sitten ihminen, joka nauttii taiteesta. Hän käy konserteissa, kenties soittaa itsekin; jumalaisia ovat hänestä juuri äänet itse: kun joku laulaa kauniilla äänellä, tai soittaa, niin nuo äänet ovat hänestä jumalaisia.

Ajatelkaamme sitten ihmistä, joka rakastaa tiedettä. Hän lukee lukemasta päästyään, miettii, ja nauttii lukemisestaan. Hän tahtoo kaikkea tutkia. Hän matkustaa kuuluisien henkilöiden luo. Hän kirjoittaa muistiin: se ja se sanoo niin ja niin. Hän kirjoittaa itsekin kirjoja. Hän kuulee, että Vatikaanissa on merkillinen kirja. Hän matkustaa Roomaan sitä tutkimaan. On erinomainen nautinto sitä lukea.

Näille ihmisille se on kaikki aistillista nautinnonhimoa. Näitä ihmisiä on paljon maallisessa paratiisissa, kesämaassa.

Kun tutkimme tätä kuolemanjälkeistä tilaa, niin on kuin ihminen olisi edelleen maan päällä, mutta ei todellisuudessa ole täällä. Hän on jossakin korkeammalla. Se on kuin tämä maa, mutta satumaisen ihana. Siellä ei ole koskaan kylmä, ei liioin kovia myrskyjä. Siellä ovat toteutuneina kaikki unelmat, joita ihminen suinkin osaa kuvitella. Siellä on vesistöjä, ihania puita, lintuja; elämä on hyvää ja kaunista ja paljon monipuolisempaa kuin täällä maan päällä. Siellä ihmiset vaeltavat omissa ryhmissään. Jos on joukko ihmissieluja, jotka kuuluvat yhteen, niin ne tulevat kauniiseen rakennukseen, kirkkoon tai kokoushuoneeseen. Siellä on kaikkea sellaista, mitä nuo ihmiset

ovat maan päällä unelmoineet: sellaisia kirkkoja ja tempeleitä, joissa he kuulevat musiikkia ja laulua, joissa papit saarnaavat. He ajattelevat, että suuri, kaunis enkeli puhuu tuon saarnaajan suun kautta. – Ja on ystäviä lähellä, niin mikään ei ole hauskempaa.

Tämä tyydyttää ihmistä, kunnes hän aivan vähitellen alkaa huomata erehdyksensä. Hän huomaa, että ne rakennukset, jotka hän itse on rakentanut, ovatkin puutteellisia. Niinkuin eräs vainaja, joka rakensi kauniin rakennuksen. Vieras, jonka silmät olivat auenneet, saattoi heti huomata, mikä oli vikana; vainaja ei saanut koskaan lattiaa valmiiksi Sitä korjattiin, mutta vesi tulvi sen päälle. Hän koetti lisätä lautoja, mutta hänellä ei ollut niitä koskaan tarpeeksi. Hän oli häpeissään siitä, ettei saanut asuntoa valmiiksi, ettei saanut lautoja kiinni. Hän alkoi vähitellen huomata, että hänen asumuksessaan on vika sentähden, että se asumus on hänen itsensä rakentama. – Eikä ollut enää kuin pieni askel siihen, että hän huomasi kaiken olevan harhaa. Sen ohessa, että hän huomasi lattiassa olevan vian, hän huomasi, että se on heijastus hänen sielustaan. Ja hän alkoi huomata, mikä hänen sielussaan on heikkoa ja puutteellista, joka tuli ilmi lattiassa. Hän näki myös, että ne nautinnot, joissa hän oli hyvin viihtynyt, olivat harhaa. – Kun kaikki ihmisen parhaimmat unelmat, onnellisimmat elämän muodot ja suurimmat kauneudet, ylevin, nautintorikkain elämä näin menee pirstaleiksi, on se äärettömän ikävää. Maailma ei enää tyydytä ihmisen sielua. Se ei enää anna mitään vastakaikua. Kun hän katselee sitä, niin on kuin hän katsoisi sen kauneuden lävitse. Hän tuntee sanoin kuvaamatonta ikävää. – On eräs laji ihmisiä, joissa tämä herääminen ja ikävöiminen alkaa ilmetä sängen myöhään ja hitaasti. Ne ihmiset ovat erinomaisen älykkäitä, mutta materialismielisiä, skeptikkoja, hyvin viisaita tämän maan päällä, oppineita ihmisiä. He ajattelevat: ei ole mitään harhan takana. Ei ole itse asiassa muuta todellisuutta kuin fyysinen todellisuus ja se, miten se joutuu ihmisen valtaan. He osaavat nauraa kaikelle. Maallisessa paratiisissa he viihtyvät hyvin, sillä heidän olemukseensa kuuluu,

että he saattavat katsoa kaiken lävitse. He katsovat ihmisiä, jotka elävät kaikessa harhassa, ja he nauravat heille ja kaikelle: »Ei ole mitään muuta todellisuutta kuin *oleminen*, ja sen olemisen mukana tunne siitä, että lukee viisaita kirjoja ja että tietää; on itse olemassa ja säilyttää kaiken itsensä ulkopuolella, ja osaa kaikkea arvostella: kuinka kaikki on hullua, kuinka koko olemassaolo on harhaa.» He viihtyvät hyvin maallisessa paratiisissa, ja heille tulee tuo ikävä ja kaipuu verraten hitaasti. H. P. Blavatsky mainitsee, että kuolemanjälkeisessä elämässä on joskus ollut älyniekkoja, jotka ovat olleet tuossa tilassa satoja vuosia.

* * *

Tuonelan tuvat
(Kuolemanjälkeisistä olotiloista III)

*Maallinen paratiisi, taivaallinen paratiisi,
ahdas portti, taivasten valtakunta ja Jumalan valtakunta*

Ihminen on kuolematon henkiolento, ja hänen vaelluksensa taivaallisissa riemuissa, taivaallisissa iloissa ja autuudessa, on oleva hänelle opiksi ja kasvatukseksi. Ei niin, että hän ajattelisi, kun hän saa maistaa suurta onnea ja autuutta: »Katsokaa, kuinka ansiokas minä olen; katsokaa, kuinka täydellinen olen ollut». Päinvastoin hän muistaa silloinkin, kun hän vaeltaa taivaallisessa autuudessa, että kaikki sekin on hänelle opetuksesi ja kasvatukseksi; sillä ennen kuin hän voi täydellisyyden saavuttaa, hän on voittanut sekä pahan että hyvän, sekä kärsimyksen että riemun.

Ne, jotka ovat tutustuneet teosofisten kirjojen kuvauksiin, ovat varmaankin huomanneet, että kaikki niiden esittämät kuvaukset kuuluvat elämään, jota sanotaan astraalitason elämäksi; ja sentähden meidän on vielä otettava huomioon eräs

laji ihmisiä, jotka eivät kuulu yhteenkään näistä lajeista. Nämä ihmissielut, joita olemme koettaneet kuvata, kuoleman portin kautta kuljettuaan hypnotisoivat itsensä. Ihmisillä on fyysisen elämän aikana tietty tunnepohja, jonka valtaan he joutuvat: se on himo, nautinnonhalu, suuntaan tai toiseen.

Kun tarkastamme älyniekkoja, jotka hyvin viihtyvät tässä maailmassa, näemme, että hekin ovat jonkin tunteen orjia, niin että he sanovat sielussaan: »Tämä elämä on hauskaa»!

Nämä ihmiset ovat siis sellaisia, että he ovat hyvin suuressa määrin jonkin tunteensa vallassa. Ihmisellä on jokin perussävel fyysisen elämän aikana, ja se pohjasävel hypnotisoi hänet.

Mutta on eräs laji ihmisiä, jotka eivät kuulu näihin ryhmiin, vaan syventyvät itseensä ja koettavat oppia itseään tuntemaan. On olemassa ihmisiä, jotka tahtovat seurata Kristusta, jotka ovat tahtoneet noudattaa Kristuksen tahtoa, jotka vihkiytyvät täyttämään Jumalan tahdon, sanovat Jeesus Kristusta johtajakseen ja ovat tehneet sen huomion, että ovat syntisiä, heikkoja ja huonoja. He sanovat itselleen: »Minä en ole mitään». He ovat tulleet itsensä tuntemaan, ja heissä ei ole mitään, mikä heidät kokonaan vangitsisi. He ovat koettaneet analysoida, eritellä, itseään, tutkia omaa persoonallisuuttaan, niin että he tuntevat sen sisimpiä vaistoja ja haluja, mutta ovat osanneet asettua objektiiviselle, vähän kriittiselle kannalle omaan itseensä nähden, osaavat arvostella, kritisoida omaa itseään, ja eivät ole minkään tunteen, vaiston, halun, homon orjia. Vaikka sellaisia haluja heissä vaikuttaa, he eivät ole niiden orjia. He tuntevat itsensä, mutta eivät ole vapaat synnistä. Mitä enemmän he ovat itseään tutkineet, sitä syntisemmiksi, heikommiksi, huonommiksi he itsensä huomaavat.

Ja kun tällainen ihminen on oppinut tuntemaan itseään, hän on saanut oman itsensä käteensä niin, että kun hän kulkee kuoleman porttien kautta, niin hän ei ole autosuggestion vallassa eikä joudu siinä ennakkotunnelmien valtaan. Vaan koska hän tuntee itsensä, niin hän osaa vastustaa luonnon pakotusta,

luonnon, joka puhuu kuoleman jälkeen. Ihminen kuulee luonnon sanovan: »Nyt olet sellainen kuin olet; nyt otat peitteet pois, Mitä sinussa on halua ja himoa, sen pudotat pois!» Ja hän voi sen jättää. Mutta jos ihminen ei ole vapaa itsestään, niin hän joutuu tunteitten valtaan. Hän tuntee, että hän ei voi niitä vastustaa.

Mutta kun hän on koettanut kasvattaa itseään, oppinut analysoimaan omaa sieluaan, omaa itseään, niin hän sanoo luonnolle kulkiessaan kuoleman portin läpi: »Minä tunnen itseni. En antaudu minkään harhan valtaan. Tahdon olla oman itseni herra; tahdon olla vapaa; tahdon olla ihminen.» Silloin luonto häntä tottelee. *Hän on ihminen.* Mitä se merkitsee? Se merkitsee, että hän on suhteellisen vapaa liikkumaan tässä maailmassa. Hän ei tule kahlehdituksi tiettyyn osastoon, erityiseen alatasoon, vaan säilyttää vapaan liikkumiskyvyn ja saa kulkea kaikissa näissä maailmoissa totuutta etsien.

Sentähden kuoleman jälkeen esimerkiksi teosofi otetaan vastaan kouluun, jossa opetetaan, millä tavoin hänen on opittava tekemään työtä siinä maailmassa. Ihminen kuluttaa itseään turhaan siinä elämässä, ellei hän osaa tehdä työtä. Ihminen, joka on teosofi, on valmistanut itseään niin, että hän kuoleman jälkeen joutuu kouluun; ja silloin hän tässä koulussa oppii tekemään työtä. Se työ ei ole fyysistä työtä niinkuin fyysisessä maailmassa. Se on auttamista. Mutta ihminen, joka on totuutta etsinyt, on harjoittautunut sanomaan toisille ihmisille lohduttavan sanan, ojentamaan auttavan käden. Tällainen ihminen, joka siis elämän aikana on koettanut oppia auttamaan, on ollut auttamishalun eläyttäjä, kuoleman jälkeen ymmärtää, että työ siinä maailmassa on auttamistyötä. Se työ ei ole mitään sellaista rakentamista, josta voisi nauttia. Sellainen kuuluu fyysiseen maailmaan. Työ siinä maailmassa on sitä, että tahtoo antaa tietoa totuudesta.

Ja kun teosofivainaja on sitä koulua käynyt, niin hän on oppinut auttamaan. Hän ei ole tosin mikään okkultinen auttaja, jollaisia sieluja tulee tässä elämässä, vaan hän on sellainen

auttaja, joka kuuluu vainajien auttajien joukkoon. Häneltä vaaditaan ehdotonta, sokeaa tottelevaisuutta opettajan neuvoille. Sen koulun mahdollisuus, sen opin mahdollisuus on siinä, että ihminen tottelee. Hän ei kykene muuten auttamaan. Opettaja voi silloin häntä käyttää; ja hän liikkuu ja toimii auttajana. Hän voi mennä sotakentälle ja ottaa vastaan ihmissieluja, jotka äkkiä pauskataan toiseen maailmaan. Hän lohduttaa, auttaa heitä, sillä he ovat suuresti avun tarpeessa.

Samalla tavoin auttajia lähetetään niiden luo, jotka ovat kuolemaisillaan. Kuolevan luokse vedetään (kuolevan omaisia tai) niitä auttajia. Heitä lähetetään ottamaan vastaan ihmisiä, jotka kulkevat kuoleman portin kautta. Siis työ siinä maailmassa on vainajien auttamista. Mutta ainoastaan niitä vainajia, jotka rakastavat totuutta, jotka ovat rehellisiä ja vilpittömiä, jotka tämän maan päällä ovat tahtoneet oppia itseänsä tuntemaan ja ovat oppineet itseään tuntemaan, voidaan tässä työssä käyttää. Kaikki työ toisessa maailmassa on sitä, että osaa auttaa toisia. Sitä työtä hän saa niin harvoin tehdä tässä maailmassa. Se työ on aina avoinna toisessa maailmassa; sitä saa siellä aina tehdä.

Kun sitten siirrymme eteenpäin ja ylöspäin kuvatessamme näitä kuolemanjälkeisiä tiloja, niin meidän etemme silloin aukeaa tämän maallisen paratiisin toinen, sisempi puoli; ja me sanomme sitä *taivaalliseksi paratiisiksi*. Me valitsemme tällaisen itse tekemämme nimen kuvataksemme sitä, vaikka tiedämme, että esimerkiksi Kalevalassa löytyy toisia nimiä kuin tämä.

Maallisessa paratiisissa ihmisten sielut lopulta täyttyvät loppumattomalla, sanoin kuvaamattomalla ikävällä. Ihminen tulee selville siitä, että elämä siellä on harhaa, jonkinlaista itsekkyyttä, itsepetosta. »Voi minua, voi minua! kuinka minä olen näin huono; kuinka minä voin olla niin itsepetoksen vallassa!» Sellaisen tunteen valtaan ihminen joutuu tässä maallisessa paratiisissa. Ja kun hän täyttyy tällaisella sanomattomalla ikävällä, silloin hänen eteensä avautuu kuin tie, joka näyttää vievän silmäkantamattomiin. Se kulkee kuin vuoren huipulle.

Sinne nousee tämä tie; ja hänelle selvenee, että aurinko on nousemassa tuon vuoren takana. Hän tietää, että se on auringonnousun maa; ja hän muistaakin, että hän ei ole nähnytkään auringon nousua, ei laskua. Hän on ollut yhtämittäisessä kesässä, yhtämittäisessä päivässä. Hän ei ole tuntenut väsymystä. Hän on päässyt siitä harhasta. – Hän näkee ihania näkyjä, ja nämä ihanat näyt kertovat hänelle, että jossakin on olemassa luvattu maa, taivas. Hän alkaa vaeltaa polkua ylös. Polulla on paljon ihmisiä kuin toivioretkellä. Jokainen on miettiväinen kuin vaeltaessaan pyhään paikkaan. Se on auringonnousun maa. He kaikki toivovat, että pääsisivät niin pitkälle, että näkisivät edes auringon nousun. – On kuin ihmisen sielu puhdistuisi tällaisella kauniilla tavalla.

Kun he sitten saapuvat huipulle, he suloisissa tunnelmissa laskeutuvat polvilleen, saavat katsella auringon nousua – ja vaipuvat kuolon uneen. Ja sitten äkkiä he heräävät *taivaallisessa paratiisissa*.

Vainaja herää taas ulkonaisesti katsoen samanlaisessa kesämaassa kuin tuo maallinen paratiisi, mutta sitten hän alkaa ihmetellä, kuinka kirkas, ylevä ja merkillinen onkaan tämä maa. Hänestä tuntuu, että hän on auringonnousun maassa. Hän saa tuntea todellista taivaallista autuutta; hän ei enää elä harhassa. Hän elää todellisuudessa; se on todellista kasvamista. Ihmisestä tuntuu siltä, että hän ei enää osaa tuntea mitään ikävää; on kuin kaikki ikävä olisi poispyyhitty. Ihminen on oma itsensä, niinkuin hän on ollut ennen, mutta toisella tavoin. Ihmiset tällä ovat unohtaneet pahan, ovat unohtaneet synnin, heikkouden, ikävän, – ovat unohtaneet, – mutta eivät kuitenkaan ole ylpeitä, itserakkaita, sillä he eivät sellaisesta mitään tiedä, vaan he ovat täynnä elämän riemua, elämän autuutta, niinkuin voimme kuvitella, että lapsi tuntee herätessään tässä maailmassa. Lapsi herää, liikkuu, alkaa ihmetellä, – ei tiedä hyvistä ja pahasta. Niin eivät myöskään nämä ihmiset taivaallisessa paratiisissa tiedä hyvistä ja pahasta. Heille ei ole mitään hyvää, mutta ei mitään

pahaakaan. He ovat sopusointuisia. Kaikki on yhtä suurta riemua; he tuntevat itsensä autuaiksi.

Kun tarkastamme ihmissielujen elämää siinä taivaallisessa paratiisissa, niin voimme ryhmitellä, luokitella, heidätkin erilaisiin ryhmiin. Ihmissielut siellä ovat saman arvoisia siinä, että kaikki he ovat epätsekkäitä, eivät ole pahoja, mutta hyvyys ilmenee heissä eri tavoin. Tarkastaessamme heitä lähemmin voimme huomata, että kaikki ovat rajoitetut johonkin luokkaan eli ryhmään. Me voimme ensiksikin huomata suuria ryhmiä sellaisia ihmisiä, jotka osaavat rakastaa persoonallisesti jotakin tai joitakin ihmisiä, omaisiaan, ystäviään, vanhempiaan, lapsiaan, aviopuolisoaan. Maan päällä ollessaan he ovat jo osanneet tuntea rakkautta, vaikka heidän rakkautensa ei ole saanut tulla ilmi. He eivät ole niin ylevästi, kirkkaasti ja selvästi saaneet näyttää itseään ennenkuin vasta tässä taivaallisessa paratiisissa. He tuntevat riemua siitä, että ovat siellä omaistensa, rakkaittensa kanssa, ja saavat heitä jatkuvasti palvella, ilahduttaa, ympäröidä rakkauden lämmöllä ja valolla, rakkauden kirkkailla töillä. Se on heille sanomatonta riemua. Ja kun katsomme ihmissielua siellä taivaallisessa kirkkaudessa, ja näemme kuinka ihmisessä persoonallinen rakkaus puhkeaa kukkaan, niin meidän täytyy sanoa voi, kuinka suuri onkaan ihminen, joka osaa rakastaa. Se on ihanaa, – ihaninta, mitä ihmissielu osaa». – Niin täytyy kuiskata, kun katsoo ihmissielua tässä taivaassa.

Näemme sitten toisen ryhmän ihmissieluja, jotka ovat uskonnollisia, jotka rakastavat jumalaa, mestaria, Kristusta, Jeesus Kristusta, jotka rakastavat Häntä epätsekkäästi. Mestari on heidän elämänsä ihanne. Kristus on jo ihmisen maanpäällisessä elämässä elänyt hänen tajunnassaan. Jumala on elämän aikana ollut suuri, vanha isä, joka istuu taivaassa, jota täytyy rakastaa. Nämä uskonnolliset ihmiset ovat nyt tässä taivaassa toisenlaisia tässä uskonnollisuudessaan kuin maallisessa paratiisissa. Maallisessa paratiisissa heidän uskonnollisuutensa oli jotenkin itsestä. Tässä taivaallisessa paratiisissa heidän

uskonnollisuutensa on kadottanut itsekkään värityksensä. Se on puhdasta, epäitsekkästä; he todella rakastavat Mestaria, jumalaa, sitä opettajaa, jota he ovat maan päällä rakastaneet. Ja kun tällaiset sielut tässä taivaallisessa paratiisissa kokoontuvat yhteen – ulos luontoon tai temppeleihin – palvelemaan Jumalaa, mestaria, Buddhaa, Kristusta – niin se tapahtuu nyt todellisessa hartaudessa, epäitsekkäässä hengessä, sellaisessa oppivassa ja vastaanottavassa hengessä että mestari itse saattaa joskus heille puhua. Se ei ole enää aistillista nautintoa, vaan heidän sielunsa vaipuu ihmeellisessä hartaudessa kuin polvilleen kaiken suuren edessä. Kaikki on nyt todellista. Tosi uskonnollinen hartaus on nyt syntynyt ja täyttää heidän sielunsa ja nostaa sen todella Jumalan, mestarin eteen.

Voimme sitten taivaallisessa paratiisissa huomata myös sellaisia ihmisiä, jotka maan päällä ovat esimerkiksi palvelleet sillä tavoin toisia ihmisiä, että ovat perustaneet jonkinlaisia koteja, sairaaloita tai muita sellaisia ihmisystävällisiä laitoksia. Taivaallisessa paratiisissa nämä ihmiset näkevät kauneimmat unelmansa toteutuneina. Maailmassa ovat he työtä tehneet; tuskaa ja kärsimystä kokien palvelleet ihmisiä. Taivaallisessa paratiisissa tämä toteutuu niin, että he taivaassa saavat todella palvella ihmisiä; se ei ole enää kärsimystä ja vaivaa, vaan uhkuvaa iloa, autuutta. – Ja siellä on olentoja, jotka lohduttavat, jotka puhuvat ja näyttävät suuren työn mahdollisuuden. – Sillä tavoin ihmiset elävät tässä taivaallisessa paratiisissa.

Sitten tulee se sängen merkillinen tila, jota voimme nimittää *taivaan eli elämän ahtaaksi portiksi*. Sitä voitaisi nimittää myös *Jumalan tuleksi*, sillä nämä molemmat nimet kuvaavat hyvin asiaa.

Ihminen, joka on taivaallisessa paratiisissa, siellä eläessään aivan kuin lähestyy, hän tietää itse lähestyvänsä jonkinlaista koetusta, joka on vievä hänet vieläkin suurempaan autuuteen. Se koetus ei ole mitään tuskaa tuottava. Ihmisessä itsessään herää ikävöiminen hyvyuteen. Ihminen sanoo itsekseen »Oi, kuinka

minä olen onnellinen ja autuas; oi, kuinka elämä on ihana! Minä tahdon hyvää; minä tahdon olla sellainen, että saisin aina olla näin ihanassa elämässä!» Tuo tunnelma vie ihmistä lähemmäksi ahdasta porttia, jumalan tulta. On kuin sielulta kysyttäisiin »Voitko sinä luopua onnesta; voitko sinä luopua halusta tulla hyväksi? Tahdotko noudattaa Jumalan ja mestarien suurta elämän lakia? Uskallatko luopua omasta onnestasi; uskallatko heittää pois oman itsesi, uskallatko kuolettaa itsesi?» Ihmiset eivät aina osaa sitä tehdä, ja se kuvastuu kuin *ahtaana porttina*. Ihminen tuntee, että se on portti; hän katsoo sitä ja näkee, että sen takana on tietymätön, ihmeellinen tyhjiys. Myöskin hän tietää, että se, minkä lävitse ihmisen pitää kulkea, on jumalan kuluttava tuli, jossa ihminen on palava poroksi. Ja ihminen kysyy itseltään »Uskallanko minä kulkea tuon portin läpi, tuohon avaruuteen, tuohon tyhjiyteen; voinko minä luopua omasta itsestäni?» – Useimmat eivät uskalla, eivät osaa. Silloin ihminen saa vaipua uneen.

Jos ihminen uskaltaa mennä sen portin läpi, uskaltaa mennä siihen Jumalan polttavaan tuleen, joka hänet polttaa, niin huomaamme, että se polttaa hänestä pois vain ns. persoonallisen onnenhalun. Jos he uskaltavat mennä ahtaan portin kautta ja syöksyä avaruuteen, niin huomaamme, että he pääsevät nyt mitä suurimpaan vapauteen. Nyt he eivät pyydä onnea itselleen, ei autuutta, vaan he ovat vapaita, voimakkaassa ja yliluonnollisen kirikkaassa tilassa. Se mitä heistä on jäänyt jäljelle – he ovat oma itsensä, – kun he ovat kulkeneet ahtaan portin, Jumalan tulen lävitse, – on rakkaus, rakkaus totuuteen, rakkaus tieteeseen, rakkaus taiteeseen, rakkaus kaikkeen inhimilliseen, sellainen rakkaus, joka ei ole persoonallista mielikuvitusta, vaan sitä, joka tahtoo palvella, rakkaus, joka on persoonatonta. Se ei ole sitä, että hän ei osaisi rakastaa, vaan sitä, että hän ei pyydä mitään itselleen; hänellä ei ole autuuden, onnen tarvetta. Ja kun hänessä ei ole onnen ja autuuden tarvetta, niin hänessä on se rauha, jota ei mikään tai kukaan osaa ottaa häneltä pois. – Kun ihminen on

sitten kestänyt tuon koetuksen, jossa ei kysytä, mitä onnea siitä tulee ihmiselle, hän astuu siihen kuolemanjälkeiseen tilaan, jota toimme nimittää *taivasten valtakunnaksi*. Hän on silloin tullut ihmiseksi ja saa tietää, tuntee esimakua siitä, mitä on olla ihminen. Hän on saanut tuntea, että hän on vapaa, kuolematon olento. Hänessä ei ole mitään kahleita. Hän huomaa, että hänen vanha vapaudettomuutensa, epävapautensa, oli siinä, että hänessä itsessään oli kahleita, jotka häntä sitoivat. Ihmisenä hän on siis vapaa, tahtova olento, jonka tahto on vapaa. Hän voi tahtoa, mitä hänen tahtonsa tahtoo.

Silloin myös muisti herää. Hän näkee nyt, että se persoonallisuus, jonka hän vast'ikään jätti taakseen, on vain episodi, yksi elämä monista. Hän muistaa menneisyyttä; hän katsoo eteenpäin; hän on vapaa. Elämän laki on tulikirjaimin kirjoitettu hänen sydämeensä. Hän tietää, että jos hän menee takaisin maan päälle, niin hän on silloin vapaa; ei mikään voi häntä sitoa.

Jos sielu on elämänsä aikana kyllin paljon kokenut, niin hän joutuu vielä erääseen taivastilaan, jota me voimme nimittää *Jumalan valtakunnaksi*. Jumalan valtakunta on myöskin *Valkoinen Veljeskunta*. Me voimme sanoa, että jos ihminen on täydellinen sillä tavoin, että hän voi nousta tähän tilaan, niin hän on vihitty olento. Hänen on pitänyt maallisen elämänsä aikana läpikäydä niin sanottu vihkimys. Silloin hän kuoleman jälkeisessä elämässä astuu tähän *seitsemänteen taivaaseen*, seitsemänteen kuolemanjälkeiseen elämään, Jumalan valtakuntaan tai Valkoiseen Veljeskuntaan; ja hän kohtaa tämän maapallon kaikki ihmeelliset olennot.

Jos ihminen oli osannut avata silmänsä noissa toisissa taivaissa, niin että hän näki ympärilleen, niin hän oli voinut sielläkin nähdä korkeita, loistavia, jumalaisia olentoja. Mutta kun sielut tulevat seitsemänteen taivaaseen, niin he kohtaavat siellä kaikista merkillisimpiä olentoja, nimittäin mestareita. Nämä mestariolennot ovat kaikista merkillisimpiä sen vuoksi, että he

ovat ihmisiä. Ne olennot, jotka muodostavat taivaalliset joukot, eivät ole niin ihmeellisiä kuin mestarit, jotka elävät maan päällä, mutta säilyttävät yhteyden korkeimpiin taivaisiin, jotka seisovat rauhallisina ja tyyninä jalat maan päällä, mutta pää korkealla taivaissa. He soittavat elämän virttä, laulavat elämän laulua, rauhallisina, tyyninä. He valavat valoa ja viisautta pimeydessä haparoiviin, tuskaan nääntyviin ihmissieluihin.

* * *

Maallinen paratiisi
(Kuolemanjälkeisistä oloiloista IV)

Manalat ja taivaat puhuvat

1.

Olemme kuolemattomia henkiolentoja ja meidän tehtävämme on nousta täydellisiksi, niinkuin meidän Isämme ja Jumalamme täydellinen on. Tämä täydellisyys ei ole mitään kaavamaista, vaan se on Isän, Jumalan elämä meissä; se Isän Jumalan elämä on mahdollinen mystillisen Kristuksen kautta, joka asuu meissä. Mystillinen Kristus on tullut meissä mahdolliseksi Jeesus Kristuksen suuren työn kautta.

Ne, jotka ovat tutustuneet teosofisiin esityksiin kuolemanjälkeisestä elämästä, saattavat helposti huomata ja tuntea, että kolme ensimmäistä varsinaista kuolemanjälkeistä tilaa, nim. manala, tuonelan tuvat, maallinen taivas (kesämaa), muodostavat yhdessä sen elämän, sen tason, jota teosofisessa kirjallisuudessa sanotaan astraalitasoksi, astraalielämäksi. Kun viime kerralla jatkettiin esitystä kuolemanjälkeisestä elämästä, niin saattoivat ne, jotka ovat näistä asioita lukeneet teosofisessa kirjallisuudessa, huomata, että nämä kolme seuraavaa kuolemanjälkeistä tilaa kuuluvat siihen tasoon, jota olemme

tottuneet nimittämään deevakhaaniksi; niin että taivas eli deevakhan sijaitsee älytasolla eli mentaalitasolla, tarkasti rajoitetussa osassa ajatusmaailmassa eli mentaalimaailmassa. Ja sanotaan, että ne, joiden silmät aukeavat ympäröivälle todellisuudelle, saattavat havaita niitä muitakin olentoja, jotka tässä mentaali- eli älymaailmassa elävät. – Ja samoin saatamme sanoa, että tuonela käsittää erityisen rajoitetun alan astraalimaailmassa ja että tuonelan asukkaat eivät saata huomata niitä olentoja, jotka ovat astraalimaailmassa, ellei heidän silmänsä mene auki.

Jos katsomme ihmissieluja, jotka näissä kuolemanjälkeisissä tiloissa vaeltavat, niin saatamme havaita, että kaikki ihmissielut eivät vaella kaikkien tilojen lävitse. Me emme tarkoita, että jokainen ihminen olisi tuomittu olemaan manalassa tai että jokainen ihminen saattaisi kulkea Ahtaan Portin kautta taivasten valtakuntaan. – Päin vastoin meidän täytyy ajatella, että ihmiset kuoleman jälkeisen tilan suhteen vielä jakautuvat erilaisiin ryhmiin. Ne ihmiset, jotka täällä maan päällä ovat sydämessään pahoja ja joita me olemme täällä tottuneet nimittämään pahantekijöiksi ja tuomitsemaan, he jäävät manalaan; ja sieltä he sitten nousevat tuonelan tuvulle ja maalliseen paratiisiin. Mutta ei ole sanottu, että nämä pahat ihmiset aina saavat nousta taivaalliseen paratiisiin, vaikka sekin usein tapahtuu. Mutta on tapauksia, jolloin se ei tapahdu. Jos ihminen ei ole epäitsekäs, hän ei saata nousta taivaalliseen paratiisiin. Nykyaikana ei ole sitä ihmistä, jossa epäitsekkyys ei olisi puhjennut edes johonkin tekoon jotakuta ihmistä kohtaan, ja sen tähden ovat taivaan portit usein avoinna. Sääntönä on, ettei kukaan ihmissielu ole suljettu ulos taivaasta, vaan jokainen ihmissielu kyllä aikanaan astuu taivaalliseen autuuteen ja on silloin osallinen onnesta ja autuudesta. – Mutta sitten on erittäin suuri joukko ihmisiä, jotka eivät ole niin pajoja, että heidän syöstäisiin manalaan. He kulkevat manalatilaa lävitse kuin unessa – se kuuluu heiltä unitilassa – ja he heräävät varsinaisesti vasta tuonelan tuvilla.

Suurin osa ihmisistä on sitä laatua, että he alkavat kuolemanjälkeisen elämänsä tuonelan tuvilla, nousevat maalliseen paratiisiin, siitä taivaalliseen paratiisiin, mutta pysähtyvät Ahtaan Portin eteen, eivät osaa kulkea Ahtaan Portin kautta. Kun Ahdas Portti kutsuu, niin he menettävät tajuntansa, sillä Jumalan tuli palaa siellä, ja ihmisen tajunnassa ei ole kylliksi voimaa.

Sitten on sellaisia ihmisiä, joita me voisimme nimittää hyviksi ihmisiksi, jotka ovat koettaneet täyttää hyvin velvollisuutensa, ovat olleet ajattelevia olentoja, eivät ole kuluttaneet aikaansa hukkaan, vaan ovat pyrkineet eteenpäin. He eivät ole tuomitut olemaan tuonelan tuvilla, vaan sangen nopeasti he saavat kulkea näiden tilojen lävitse ja pääsevät ottamaan osaa varsinaisesti astraalimaailman elämään vasta tässä maallisessa paratiisissa. Siellä he viettävät lyhyemmän tai pitemmän ajan ja astuvat taivastilaan. Kun he tulevat Ahtaan Portin eteen, niin he säilyttävät sangen paljon vielä tietoisuudestaan Ahtaassa Portissa; he eivät sitä kammoa, vaikka se on suuri tyhjiys, suuri avaruus; he eivät pelkää, vaan kulkevat sen lävitse, ja heistä voi jotakin jäädä jäljelle. – Ihmisistä ei mitään varsinaisesti jää jäljelle, elleivät he ole maan päällä olleet sillä tavoin tosi teosofeja ja mystikkoja, kuulukoot sitten mihin seuraan tai uskontoon tahansa, että he ovat vilpittömästi ja rehellisesti koettaneet oppia itseään tuntemaan, siis toisin sanoen ovat astuneet puhdistuksen tielle. Ja kun he ovat puhdistuksen tietä astuneet, silloin he kulkevat kuolemanjälkeisessä elämässä Ahtaan Portin kautta ja säilyttävät tietoisuudestaan verraten paljon taivasten valtakunnassa, ovat siellä verraten hereillä.

Sitten tahdomme kääntää huomion toisiin luokkiin, jotka johtuvat näistä samoista asioista.

Ihminen on tajuntakeskus, inhimillinen tajunta, joka tuntee kaksi vastakkaista voimaa, niinkuin on tapana sanoa, valkoiset ja mustat voimat. Ensimmäisessä luennossa koetettiin selvittää ja korostaa, että nämä voimat eivät ole mitään persoonattomia

voimia, vaan valtakuntia, suuria taivaallisia sotajoukkoja, eläviä olentoja, jumalia, jotka ympäröivät meitä. Ihminen on olento, joka on keskellä maailmaa, joka elää monissa maailmoissa. Ihmistä ympäröivät näkymättömässä maailmassa suunnattomat joukot eläviä olentoja. Nämä olennot ovat eri maailmoissa erilaisia. Toiset kuuluvat mustiin joukkoihin, niihin joukkoihin, jotka vaikuttavat meihin viettelyksinä. Toiseen osaan kuuluvat ainoastaan ne joukot, joita nimitämme valkoisiksi joukoiksi. Ihminen, ollessaan täten kahden elävän maailman välillä, joutuu vastaavasti kahdenlaisen vaikutuksen alaiseksi, niin että se, mikä hänessä on alemmaa, itsekästä, pahaa, saa voimaa ja tukea niiltä pahoilta joukoilta, jotka ovat näkymättömässä maailmassa. Mikä hänessä on hyvää, se saa voimaa ja tukea niiltä suurilta joukoilta, jotka vastaavat tätä hyvää. Ihminen kuuluu näihin maailmoihin sekä kuoleman jälkeen että eläessään maan päällä, ja ne maailmat ja maailmoiden asukkaat vaikuttavat hänen sieluunsa. Voi sanoa, että näkymätön maailma jakaantuu kahtia, niin että toinen edustaa alemmaa puolta, ja toinen edustaa ylempää puolta, toinen mustaa ja toinen valkoista.

Jos koetamme saada selville, mikä on näiden eri maailmoiden, eri maailman osien tunnusmerkki, niin voisimme sanoa, että *manalassa* on paljon värejä, ja sen *tunnusmerkkinä on inhimillinen paha, pahuus*. Se on voima, joka sanoo: ole paha, tee pahaa, ole julma, vuodata verta, tee kaikkea pahaa! – *Tuonelan tuvilla*, tuonelan valtakunnalla on myöskin oma tunnusmerkkinsä, pohjasävelensä, ja me voimme sanoa, että se on *henkinen laiskuus*.

Kun tutkimme *maallista paratiisia* ja kysymme, mikä on sen tunnusmerkki, sen pohjasävel, niin voimme sanoa, että se on varsinaisesti *aistillinen nautinnonhimo*. Sitä nautinnonhimoa ei ole käsitettävä karkeassa fyysisessä mielessä. Se voi olla hienoa esteettistä nautinnonhalua, elämän himoa, mutta sitä voi nimittää nautinnonhimoksi; se on elämän halua, *tanhaa*, onnen halua.

Manalassa elää suuria joukkoja piruja. He ovat kaikki ihmisiä. He huutavat kuin yhdellä suulla: olkaa pahoja ja tehkää pahaa. Ihminen, jolla on taipumuksia pahoihin tekoihin ja pahoihin ajatuksiin, joutuu näiden viettelysten alaiseksi, ja ne lisäävät hänen pahoja halujaan.

Tuonelan tuvilla on myös paljon pahoja henkiä ja luonnonhenkiä. Nämä ihmiset ovat juuri eläneet maan päällä henkisessä laiskuudessa, eivät ole viitsineet ajatella ja etsiä totuutta. Tuonelan elämä muodostuu heille ikäväksi. – Siellä on luonnonhenkiä; ja nekin ovat henkisesti laiskoja, eivätkä viitsi ajatella; heidän tunnusmerkkinään on henkinen laiskuus.

Tuonelan tupien asukas on henkisesti laiska, ja sentähden kaikki ne ihmiset, jotka ovat tottuneet elämään siten mukana maailmassa, etteivät ole mitään harrastaneet, ne saavat tulla Tuonelan asukkaiksi, joka kuiskaa heille: »se on vanha hyvä tapa; koeta elää niin mukavasti kuin mahdollista!»

Maallisessa paratiisissa on suuret joukot ihmisiä ja luonnonhenkiä, joiden tunnusmerkkinä on elämän halu, joka on aistillista nautinnon halua. Sellaiset halut ne myös ympäröivät ihmisen sielua tässä elämässä ja houkuttelevat nautintoon tässä näkyvässä elämässä. Nämä viettelykset jakautuvat kolmeen suunnattoman suureen ryhmään; ja kun sanotaan niitä mustiksi, niin se on vertauskuvallista. Ei tarkoiteta, että ne kaikki ovat mustia ja pahoja sinänsä, mutta kun yhteisiä nimiä annetaan, niin sanotaan, että ne kuvaavat mustia joukkoja, jotka koettavat estää ihmistä henkisestä elämästä.

Mutta kun tulemme taivaallisiin joukkoihin, niin näemme, että suuret joukot vastaavat ihmisen sieluun toisella tavoin. Niihin kuuluvat valon joukot; ne vastaavat ihmisen sieluun siten, että ne koettavat sitä nostaa.

Kun puhumme *taivaallisesta paratiisista* ja kysymme, mikä on pohjasävel ja tunnusmerkki niillä ihmisillä ja olennoilla, jotka siellä elävät, niin sanomme, että *tunnusmerkkinä on persoonallinen rakkaus.*

Ja kun kysymme, mikä on *Ahtaan Portin tunnusmerkki*, – ja vaikka se on läpikulkutila, niin voimme kysyä, mikä on sen tunnusmerkki, – mitä ihmissielut siellä kokevat ja ovat kokeneet, niin voimme sanoa, että se on *persoonaton rakkaus*.

Ja kun kysymme kolmannesta, *taivasten valtakunnasta*, inhimillisestä ja deevakhan-joukosta, mikä on tunnusmerkkinä heidän elämässään, niin voimme sanoa, että se on *totuuden ja tiedonhalu*, todellinen tiedonhalu kauneimmassa, jaloimmassa merkityksessä.

Maan päällä on totuttu puhumaan ei ainoastaan viettelyksistä ihmisen sielussa, vaan myös omantunnon äänestä. Ja on sanottu, että omatunto on ihmisen korkeamman minän ääni. Niin sanovat tietäjät; ja kuka tahansa voi sanoa, että se korkeamman minän ääni, Jumalan ääni. Kun kysytään, kuinka sitten Jumalan ääni on erilainen, – kun ihmistenomatunto on erilainen – niin vastataan: se johtuu siitä että ihmiset itse ovat erilaiset, että Jumala ei puhu kaikille samalla tavoin. Omatunto moittii toista enemmän kuin toista. Omatunto ei ole ehdoton, vaan se vähitellen kehittyy yhä täydellisemmäksi. Se on jotakin, joka on ihmisessä itsessään. Ymmärrämme ja huomaamme, että omatunto on itse asiassa ihminen. Se ääni, joka kuuluu jostakin korkeammasta henkimaailmasta, taivasten valtakunnasta, se kuuluu sellaisena kuin ihmisen sielu on. Kun ihmisen sielu on kuoleman jälkeen tullut johonkin tiettyyn taivasmaailmaan, niin se on joutunut pysyvään suhteeseen juuri tuohon tiettyyn taivasmaailmaan, ja se sielu sitten puhuu ihmiselle valvetilassa.

Samalla tavoin viettelyskin on ymmärrettävä: henkimaailma puhuu ihmiselle hänen oman sielunsa kautta, kun hänellä on sukulaisuutta johonkin henkimaailman osaan. Jos ihminen on paha, mahdollisimman julma, verenhimoinen, hänen sielunsa aivan kuin asuu manalassa, – ja manalan kaikki joukot viettelyksenä puhuvat ihmisen sielussa.

Jos ihminen on henkisesti laiska, jos hän ei viitsi pyrkiä mihinkään, ei ajattele, on kiinni kaikissa elämän pikkuasioissa,

silloin kaikki ne suuret joukot, jotka tuonelan tuvilla asuvat, puhuvat viettelyksinä hänen sielussaan. — Jos hän on nautinnonhaluinen, aistillinen, niin hänen viettelyksensä on maallisen paratiisin kaikki suunnattomat joukot.

Mutta saman aikaisesti ihminen sielunsa puolesta kuuluu taivasten valtakuntaan, ja sanotaankin, ettei ole niin pahaa ihmistä, jossa ei olisi jotakin hyvää. Hänen sielunsa kuuluu kaikkiin näihin maailmoihin, vaikkei kaikissa ihmisissä ole ilman muuta kaikkiin näihin maailmoihin kuuluvaa ainesta, joka voisi niistä tuleviin inspiraatioihin vastata. Kaukaisina aikoina ei ollut muuta paratiisia kuin maallinen paratiisi; ei ollut epäitsekyyden taivasta; ja saattoi siis sanoa, että ihmisen sielu ei asunut taivaassa ja ettei ihmisellä ollut silloin omaatuntoa. — Missä taivasten valtakunnassa ihmisen sielun koti on, siitä riippuu, mikä taivas on hänen omanatuntonaan.

Kun ihminen on tuntenut epäitsekästä, persoonatonta rakkautta, kun hän on osannut jotakin ihmistä, jotakin eläintä, jumalaa, uhrautuen rakastaa, on osannut tuntea epäitsekästä rakkautta, niin hänen sielunsa kuuluu taivaalliseen paratiisiin, — ja taivaallisen paratiisin kaikki joukot ja voimat puhuvat hänen omassatunnonaan. Tällaisen ihmisen sielu kuuluu taivaalliseen maailmaan: taivaallinen maailma on sen ihmisen omanatuntona; taivas joutuu puhumaan omanatuntona siinä ihmisessä, joka on aavistaen tuntenut epäitsekästä, persoonatonta rakkautta.

* * *

Maallinen paratiisi
(Kuolemanjälkeisistä oloiloista IV)

Manalat ja taivaat puhuvat

2.

Kun ajattelemme ja muistamme, että ihminen on molempia, sekä hyvä että paha, niin tiedämme, että ihmiselle puhuu sekä viettelyksen ääni että omantunnon ääni. Jos ihminen on elämänsä aikana tuntenut Ahtaan Portin äänen, tuntenut persoonatonta rakkautta, joka tietää Isämme, Jumalan rakkauden, joka ei pyydä rakkautta, vaan joka tuntee persoonatonta, yleistä, Ahtaan Portin rakkautta, silloin hän sielullisesti kuuluu Ahtaan portin maailmaan, ja hänen omatuntonsa muodostuu fyysisen elämän aikana sen mukaiseksi.

Jos ihminen maallisen elämänsä aikana on kokenut todellisen tiedon halua, on kulkenut puhdistuksen tietä, niin hänen omantuntonsa muodostavat suuret taivaalliset joukot.

Kun katselemme eläviä ihmisiä, niin voimme huomata suhteen viettelevien joukkojen ja taivaallisten joukkojen välillä; voimme huomata, että jos ihmisessä on manalan pahaa, niin hän ei juuri sääntöjen mukaan voi kokea muuta taivasta kuin persoonallisen rakkauden taivasta. Jos ihminen on siis kiinni jossakin pahuudessa, niin sitä ihmistä tuskin voi pelastaa mikään muu kuin se, että hän tuntee persoonallista rakkautta jotakin elävää olentoa kohtaan. Hänen täytyy tuntea persoonallista rakkautta pelastuakseen. Jos hänelle puhumme persoonattomasta rakkaudesta, niin tiedämme, ettei hän sitä ymmärrä. Hän tuntee mielestään elämän hyvin; hän tietää, että hän tarvitsee sitä ja sitä. Ei hänelle voi puhua persoonattomasta rakkaudesta ja kauneudesta, mutta jos on olemassa ihana ihminen, joka voi häntä rakastaa hänen pahuudestaan huolimatta, silloin hän heltyy ja tunnustaa, että hänellekin on pelastus mahdollinen.

Ne vainajat, jotka teosofeina ovat kuolleet, ja kun he ovat sellaisia, että he tekevät auttamistyötä, niin tiedämme, että heidän työhönsä kuuluu manalan asukkaitten auttaminen. Ja saatamme huomata, että vainajat, vaikka he ovatkin osanneet astua kuolemanjälkeiseen kouluun ja ovat sitä koulua saaneet käydä, eivät kaikki millään muotoa saata mennä manalaan, – he eivät osaa, eivät kykene, eivät rohkene. Saatamme huomata, että manalassa olevaa sielua kykenee auttamaan ainoastaan sellainen vainaja, joka edeltä käsin tätä sielua rakastaa. Vain sellainen ihminen, joka on rakastanut jotakin pahaa ihmistä, voi astua manalaan ja näyttäytyä tuolle kadotetulle sielulle ja nostaa sitä – ja manalassa oleva saattaa tuntea tuon rakkauden. – Muuten manalaan, niiden sielujen luokse, jotka ovat vankeudessa, voi kulkea ainoastaan vihitty olento, sillä hän ainoastaan siellä kykenee puhumaan, ajattelemaan ja tuntemaan niin, että manalan asukkaat saattavat sydämessään tuntea edes hetkeksi ihmeellistä, persoonallista rakkautta tätä henkiolentoa kohtaan. Meille pitää tulla selväksi se, että jos on joku paha ihminen, niin ei riitä ainoastaan se, että joku häntä rakastaa, vaan hänen pitää tuntea se rakkaus, uskoa siihen rakkauteen. Vain silloin on hänelle pelastuksen tie avattu, ei muuten. Vaikka se ihminen, jota rakastetaan, olisikin paha, hän on kääntyvä rakkauden puoleen. – Jos täällä maan päällä aviomies tai -vaimo huomaa, että aviopuoliso on paha, niin hän katsoo velvollisuudekseen erota. Ihmiset menettelevät niin pitkin matkaa. »Teidän sydämenne kovuuden takia te saatte erota», sanoi Jeesus. Ja sentähden ymmärrämme sen tärkeän tosiseikan, että ihmiset ihmiskuntana eivät ole koskaan suoriutuneet kunnolla elämässä. He syövät hyvän ja pahan tiedon puusta, vajoavat pahaan, kehittävät paha, niinkuin on ihmisten ohjelma tämän maan päällä. – Ihmiskunta ei olisi voinut voittaa paha, elleivät jumalat olisi päättäneet lähettää suuria opettajia ja auttajia maan päälle. Oli välttämätöntä, että Venuksesta tuli suuria vihittyjä, ja että he maapallolle perustivat Valkoisen Veljeskunnan, sillä kaikki olisivat joutuneet manalaan,

kaikki olisivat joutuneet helvettiin, eivätkä he olisi nousseet sieltä ylös, koska heitä ei kukaan olisi osannut rakastaa. Voimme ajatella, että olisi kestänyt mittaamattomia aikoja, ellei Venuksesta olisi tullut ihmisiä, jotka osasivat rakastaa. Kaikki mestarit, jotka jäävät maailmaan, maan päälle ja jotka jäävät mestareiksi, ovat ihmisiä, jotka osaavat rakastaa kaikkia ihmisiä. Mestariksi ei kelpaa, ellei osaa rakastaa kaikkia ihmisiä. Mestariksi ei kelpaa, ellei osaa rakastaa. Mestarin tunnusmerkki on juuri se, että hän on kulkenut manalan lävitse, itse pelastunut sentähden, että on toisia rakastanut sieltä pois. Ja opetuslapseksi tuleminen on sitä, että pääsee mestarin rakkauden piiriin, että tulee yhdeksi mestarin kanssa ja elää mestarissa. Tässä ei ole kysymys tavallisessa mielessä yksilöllisestä, persoonallisesta suhteesta; ja sentähden mestari, joka on viisas ja korkea olento, on hyvin varovainen, ennenkuin hän näyttää rakkauttaan.

Kun taaskin ajattelemme niitä ihmisiä, joiden viettelyksenä on henkinen laiskuus ja joiden takana siis olemme sielullisessa maailmassa nähneet olevan tuonelan tupien suuret joukot, niin huomaamme, että nuo ihmiset, jotka eivät ole kokeneet taivaselämää, että nuo ihmiset ovat kuitenkin sielunsa puolesta joka tapauksessa lähestyneet Ahdasta Porttia, saaneet vaikutuksen siitä. Siksi saatamme sanoa, että niiden ihmisten, joiden viettelyksenä on henkinen laiskuus, omanatuntona on persoonaton rakkaus, ääni, joka sanoo: sinun pitää harrastaa jotakin. Se on vastapainona laiskuudelle. Siinä on elämä oikeassa. Kyllähän elämä onkin turhaa, kun ei ole mitään, minkä puolesta uhraa jotakin, mitään, josta voisi innostua ja jota voisi harrastaa. »Sinulla pitää olla jotakin, jota rakastat; sinun pitää kohdistaa tunteesi taiteeseen tai inhimillisiin harrastuksiin. Sinä kulutat aikasi hukkaan, jos et mitään harrasta».

Mutta jos ihmisen viettelyksenä on nautinnonhalu ja elämän hauskuus, niin hän saattaa kokea Ahtaan Portin elämää. Hän saattaa omata kaikkia harrastuksia tässä elämässä, mutta ne ovat olemukseltaan nautinnonhalua, ja tämä nautinnonhalu estää

ihmistä etenemästä. Mutta koska hän on kokenut Ahtaan Portin elämää, niin ihmisen sielussa kaikuu *tiedonhalu*, ääni, joka kuiskaa: »Etkö ymmärrä, että tämän kaiken yläpuolella ja takana on paljon muuta; etkö ymmärrä, että sinun pitää oppia huomaamaan, mitä on luonnon takana.» Me huomaamme, että sellaisten ihmisten sielut, ihmisten, jotka ovat aivan materialistisia, jotka kuuluvat maalliseen paratiisiin, sielut ovat täynnä maallisen paratiisin viettelystä ja että heissä on kuitenkin tiedon halu. Ja ihminen, jonka sielussa kaikuu tiedonhalu, palvelee totuutta, ja tottelee omaatuntoaan.

Tällä tavoin olemme saaneet ihmiskunnan jaetuksi eri ryhmiin sielullisten seikkojen perusteella. Me olemme ymmärtäneet ilman muuta, että ihmiset kehittyvät eri tavoin ja nousevat eri kohdilta elämässä ja että keinot heidän kasvattamiseksi ovat erilaiset.

Sentähden ei voi asettua yhtäkään ihmisryhmää vastaan. Kaikki viisaat ovat sanoneet: älkää tuomitko. Ei kukaan muu ole oikeutettu tuomiota lausumaan kuin mestari. Ihminen ei ole oikeutettu tuomitsemaan ketään, kuulukoon hän itse mihin ryhmään tahansa.

Oi ihmisiä, jotka ovat tämän kaiken ulkopuolella. Omantunnon maailman ulkopuolella on Jumalan valtakunta, Salainen Veljeskunta. Se on vapauden maailma. Se maailma on ihmisen vapaan tahdon maailma. Ihminen ei ole vielä silloin vapaa olento, kun hän on viettelyksien orja. Hän ei ole vapaa silloin, kun hänellä on omatunto. Hän on vapaa olento vasta silloin, kun hän on noussut omantunnon yläpuolelle ja sieluna asuu vapaassa maailmassa, näkee kaiken lävitse, näkee totuuden avautuvan eteensä. Ihmisen sielu on silloin vapaa, kun hän on taivasten valtakunnassa ja vihitty. Ei ole mitään vastusta näkymättömässä maailmassa, ei ole lakia hänelle. – Ennekuin hän syntyy maailmaan, hän tietää, mitä hän on tullut elämässään tekemään. Hän tietää, mikä on vapaa tahto.

Mutta emme saata unohtaa, kun ajattelemme ihmisen kehitystä, ihmisen sielua, että samalla tavoin kuin on olemassa *hyvän ja pahan tiedon puu*, kuin on suuria olentoja ja ihmisiä, samalla tavoin on olemassa *elämänpuu*. Mystillinen Kristus on elämänpuu. Mystillinen Kristus on se Logos, se Jumala, joka asuu joka paikassa, joka on tullut jokaiseen ihmiseen, joka on henkenä lähellä jokaista ihmistä – sentähden, että Logos saattoi täydellisesti tulla ihmiseksi Jeesus Kristuksessa.

Mystillinen Kristus on sangen suuressa määrin muuttanut kaikkia asioita, muuttanut sekä näitä alempia että näitä ylempiä asioita, sillä mystillinen Kristus on kaiken ulko- ja yläpuolella – ja kuitenkin tässä kaikessa. Se mystillinen Kristus on tehnyt pelastuksen mahdolliseksi niin, että olivat ihmiset missä kehityksen vaiheessa tahansa, he saattavat pelastua mystillisen Kristuksen avulla.

Mystillinen Kristus auttaa. Me voimme kuitenkin tehdä tyhjäksi mystillisen Kristuksen rakkauden. Mutta mystillinen Kristus koettaa vaikuttaa joka paikassa. Jos ihmiset tietäisivät, että mystillinen Kristus on lähellä, niin heidän pelastuksensa olisi lähempänä, ja he antaisivat sen vaikuttaa itsessään.

* * *